



Koronaviruksen vaikutukset kansantalouteen ja julkiseen talouteen

Kirjoita tähän

Tässä muistiossa arvioin lyhyesti meneillään olevan koronavirusepidemian vaikutusta Suomen kansantalouteen ja julkiseen talouteen sekä kuvaan näihin arvioihin liittyviä huomattavia epävarmuuksia. Muistio perustuu torstaina 12.3.2020 kello 12 käytössä olleeseen tietoon.

1 Vaikutus kansantalouteen

Koronaviruksella on jo tähän mennessä ollut **merkittävän kielteisiä** taloudellisia vaikutuksia. Niiden kokoluokka kasvaa tällä hetkellä erittäin nopeasti epidemian laajentuessa ja torjuntatoimien kasvaessa.

Epidemian talousvaikutukset ovat luonteeltaan *monikanavaisia* – epidemia on yhdenaikainen kysyntä- ja tarjontashokki, ja sen torjuntatoimilla on väistämättä kielteisiä vaikutuksia talouteen.

Taloudellisten vaikutusten suuruuden tai edes niiden **mittaluokan arviointi on kuitenkin äärimmäisen vaikeaa**, ja talousennusteiden virhemarginaalit ovat moninkertaistuneet normaalista.

Viruksen talousvaikutusten arvioinnin epävarmuuteen vaikuttaa mm. edelleenkin puutteellinen tieto viruksen leviämismekanismeista ja biologiasta, epävarmuus torjuntatoimien valinnasta ja onnistumisesta, hallitusten ja viranomaisten tukitoimista sekä pidemmällä aikavälillä myös mm. mahdollisten lääkehoitojen ja rokotusten kehitystyöstä.

Vaikka koronavirus on lähtökohtaisesti täysin finanssimarkkinoiden ulkopuolinen tekijä, epidemian laajeneminen ja talouksien pysähtyminen sen vuoksi johtaa **riskien selvään kasvuun myös finanssimarkkinoilla**. Useat jo tähän mennessä julkistetut keskuspankkien ja viranomaisten tukitoimet tähtäävätkin ennen kaikkea siihen, että voitaisiin välttää vuosien 2008-2009 kaltainen tilanne, jossa ennen kaikkea finanssimarkkinakanava välitti kriisin vaikutuksia voimakkaasti ja nopeasti koko globaaliin talouteen. Tämän onnistumisesta ei kuitenkaan ole varmuutta.

Talouden kuvaa monimutkaistaa lisäksi öljymarkkinoiden tasapainon muuttuminen ja öljyn hinnan voimakas lasku viimeisen viikon aikana, millä on voimakkaita vaikutuksia kansantalouksiin, yrityksiin ja myös mm. joukkolainamarkkinoihin. Esimerkiksi liuske-energiaa tuottavien yhtiöiden velkaantuneisuutta on pidetty finanssimarkkinoiden kannalta merkittävänä riskinä öljyn hinnan pudotessa rajusti.

Virusepidemian myötä koko viime vuosien epävakautunut geopoliittinen tilanne on jälleen uudessa muutoksessa. Lisäksi eräissä maissa epidemia on ulottunut aina ylimpiin päätöksentekijöihin asti.



Tällä hetkellä on myös epäselvää, paljastaako viruksen aiheuttama talouden äkillinen pysähtyminen joitain uusia, tähän asti tuntemattomia rakenteellisia ongelmia, joilla olisi pitkäaikaisia vaikutuksia talouteen.

Epävarmuuksista huolimatta torstain 12.3. tilanteessa voidaan pitää hyvin todennäköisenä, että virusepidemia johtaa **akuutissa vaiheessaan kaikkien merkittävimpien talousalueiden taloudellisen aktiviteetin (BKT:n) voimakkaaseen, useiden prosenttiyksiköiden supistumiseen normaalista**. Kiinan taloudessa aktiviteetin lasku on ollut voimakasta jo ensimmäisen vuosineljänneksen (Q1/2020) aikana. Euroopassa ja USA:ssa voimakkain vaikutus nähtäneen kevään aikana (Q2/2020).

Vaikutusten kesto

Talouden äkkipysähdyksen kesto on tällä hetkellä vaikea arvioida, koska se riippuu useista tuntemattomista tekijöistä. Mikäli torjuntatoimissa onnistutaan toivotulla tavalla, epidemian odotetaan monien arvioiden mukaan hellittävän toisella vuosipuoliskolla. Mikäli näin tapahtuu, *talouksien elpyminen syvästä pudotuksesta voisi olla kohtalaisen nopeaa edellyttäen, että kriisi ei laajene voimakkaasti finanssi-markkinoihin*.

Tässäkin myönteisessä skenaariossa taloudelliset vaikutukset jäävät suuriksi myös vuositasolla, ja erittäin todennäköisesti Suomen ja muiden EU-maiden BKT supistuu myös koko vuonna 2020 ainakin jonkin verran.

Epidemian aiheuttamien **pitkäaikaisten tai pysyvien vaikutusten** suuruuteen vaikuttaa puolestaan mm. se, leviääkö kriisi voimakkaasti finanssimarkkinoille ja johtaako se perusliiketoiminnaltaan elinkelpoisten yritysten laajamittaisiin konkursseihin. Myös kulutuskäyttäytymisen mahdolliset pysyvät vaikutukset (esim. matkailu) sekä yritysten tekemät strategiset päätökset toimitusketjuistaan vaikuttavat merkittävästi pidemmän aikavälin talousnäkymään.

2 Vaikutukset Suomen julkiseen talouteen

Kohdassa 1 kuvatut epävarmuudet epidemian kansantaloudellisissa vaikutuksissa vaikuttavat olennaisesti myös sen seurauksiin julkiseen talouteen.

Julkisen talouden menoja kasvattavat välittömästi mm. terveydenhuollon suorat lisäkustannukset epidemian vuoksi sekä nopeasti aiheutuvat ylimääräiset sosiaaliturvan kulut (esim. tartuntatautipäivärahan maksaminen).



Myös monien verolajien tuotto alkaa reagoida nopeasti talouden pysähtymiseen seuraavien viikkojen ja kuukausien aikana. E erityisen nopea-vaikutteinen on mm. yhteisöveron, arvonlisäveron ja eräiden valmisteverojen tuotto.

Pidempään kestäessään talouden hidastuminen vaikuttaa selvän kielteisesti työmarkkinoihin, mikä osaltaan kasvattaa julkisen talouden vaikutuksia. Suomessa käytössä oleva lomautusjärjestelmä voi osaltaan pehmentää tilapäisen kriisin vaikutuksia, mutta se ei pysty estämään pitkäaikaisten tai pysyvien rakennemuutosten vaikutusta työmarkkinoihin ja julkiseen talouteen.

Epidemian suoran lisäkustannuksen Suomen terveydenhoitojärjestelmälle (mm. ylityöt, tarvike- ja laitehankinnat jne.) voi joka tapauksessa arvioida olevan karkeasti useiden kymmenien miljoonien, laajemmissa leviämiskenaarioissa satojen miljoonien eurojen suuruusluokkaa.

Lopullinen kustannus julkiselle taloudelle muodostuu tietenkin huomattavasti suuremmaksi kuin em. lyhyen aikavälin vaikutus. Tämän kustannuksen minimoimiseksi olisi tärkeää auttaa talouspolitiikan toimin elinkelpoisten yritysten selviämistä epidemian aiheuttaman pysähtymisen yli.

Suomen julkisen talouden pitkäaikaista epätasapainon (kestävyysva-jeen) näkökulmasta koronavirus johtaa myös tilanteen vaikeutumiseen, sillä epidemiasta jää väistämättä vähintään jonkin verran pysyviä vaikutuksia talouden rakenteisiin. Sinänsä ehdottoman välttämättömillä epidemian torjuntatoimilla on samalla tuntuviakin kustannuksia julkiselle taloudelle.